

„Kam si je ložil?“
 „Pod ognjišče.“
 „Kje je ognjišče?“
 „Vzela voda.“
 „Kje je voda?“
 „Izpil volič.“
 „Kje je volič?“
 „Vbila sekirca.“
 „Kje je sekirca?“
 „Šla v grm.“
 „Kje je grm?“
 „Snela koza.“
 „Kje je koza?“
 „Pojdi jo lovit!“

„Kan s' je lužu?“
 „Pod uohnjišče.“
 „Kie je uohnjišče?“
 „uzala uoda.“
 „Kie je uoda?“
 „Spiu uolič.“
 „Kie je uolič?“
 „ubujla sikierca.“
 „Kie je sikierca?“
 „Šla u hōrom.“
 „Kie je hōrom?“
 „Snela koza.“
 „Kie je koza?“
 „Bejži ju lovit!“

To je obenem lep primer narodnega zafrkavanja, ki ga najdemo dobršno mero tudi v Gabrščkovi zbirki. Naš narod ima precej samoironije, ki odsevajo iz nje njegovi solidni nazori o svetu in življenju. Narod s tako filozofijo je trpežen, prenese marsikaj, še njegova pijanost je nekam trezna, če se za hipec prepusti sladkemu sanjarjenju, si tik nato sam podere spravljicheni grad, ker ne mara, da bi mu ga zrušila usoda. Tudi tem zafrkavanjem, ki jih je najti zlasti koncem pravljic, je g. pisatelj v svoji nespretnosti potrl večinoma učinkovitost, ritmiko, želo, drastično silo. N. pr. str. 142: „To so tedaj prigodbe o mevšetastem Mevšetu. Umrli pa še ni: ta sem jaz tudi, ker vam take reči pripovedujem, namesto da bi molil rožni venec, — a tudi vi ste mevšeta, ker me poslušate.“

Kar se tiče pravljичnih motivov, je naša zbirka zelo bogata mednarodnih, a poleg njih tudi pristno domačih frapantno originalnih, slovensko lepih. Interesanti so detail-motivi iz „Amorja in Psihe“, posejani po raznih pravljicah (str. 17, 37, 38, 40, 130 in zlasti 218, 220). Zanimiv je tudi El-convidado-de-piedra-motiv, na las podoben onemu v „Don Juanu“, in motiv avtomobila (str. 246), ki je v svetovnem pravljичnem slovstvu redka prikazen.

V celosti zasluži knjiga več pažnje, nego je je našla dozdej. In še to: V predgovoru toži g. pisatelj (str. 7), da „dandanes ljudstvo čedalje bolj čita, a vsled tega pravljice vidno izginjajo“, in vspodbuja (str. 12), naj pridno zapisujemo narodno blago, „dokler je še čas, da kaj rešimo zavidni pozabnosti, kajti napredujoča omika je narodnemu pesništvu tako pogubna, kakor mrzla slana nežnim cvetkam“. „Laudator temporis acti“ kakor vsi, ki pišejo o tej stvari; zdi se, kakor bi obsojal „napredujočo omiko“. O pomenu takih moledovanj bi bilo zdravo dvomiti. Če ni v narodu tozadevnih energij, jih tudi tako solzičkanje ne bo pričaralo vanj. Jaz bi hotel biti tudi „laudator temporis agentis“, če dovolite, ne samo „acti“. Jaz vem naprimer — vi ne? —, da mesí, kakor vsaka, tudi naša doba kvas za divnokrasne pravljice, ki se bom naslajal ob njih čez toliko in toliko stoletij s čutili tedanjih zanamcev, bolj dovzetnimi in bolj popolnimi čutili, nego so danes tale moja.

Pastuškin.

Friderik Juvančič, Učna knjiga francoskega jezika za srednje in njim sorodne šole. Drugi del. Založila Katoliška Bukvarna v Ljubljani, 1911. — V. 8° 120 str. + 12 l. slik in 1 načrt. Cena mehko vezani knjigi K 2:50, trdo vezani K 3.—

V prvem delu je seznanil pisatelj učenca z glasoslovjem in z oblikami francoskega samostalnika, pridevnika, zaimka, števnik, s pravilnimi oblikami glagolov na — *er* ter s predlogi, vezniki, prislovi in medmeti; s tem drugim delom pa je zaključil najvažnejše pojme iz francoskega oblikoslovja. Ravna se po modernih principih, je pisatelju težišče vsega pouka živa beseda, tekst; slovniške oblike upošteva šele v drugi vrsti. V tem zmislu je knjiga tudi razdeljena. V ospredju stoje teksti. Pisatelj se je potrudil, nuditi učencem v dvajsetih lekcijah kolikor mogoče raznovrstno vsebino, kar pri tako malem obsegu gotovo ni bilo lahko. Teksti imajo v prvi vrsti namen, seznaniti učenca z izrazi in stavki iz vsakdanjega življenja, kakor tudi z nekaterimi važnimi zgodovinskimi, političnimi in socialnimi odnošaji Francije, zlasti Pariza. Dom, šola, družina, narava so poglobitni viri, iz katerih zajema pisatelj. Med poučno in praktično berilo so uvrščeni posamezni spisi pripovedne vsebine, nekaj basni in pesmi. Blagodejno vpliva dejstvo, da so ti teksti originalni in skoro brez izjeme celotni. Izbira je dovolj srečna, vsebina je prilagoden starosti učencev. Pisatelj je upošteval, da se začenja pri nas pouk francoščine normalno šele v tretjem letniku srednjih in sorodnih šol, kar odgovarja povprečno starosti 13–16 let; razen tega je knjiga namenjena, kot edina slovenska te vrste, tudi zavodom, kjer se poučuje francoščina kot neobligatni predmet in so učenci-začetniki navadno še starejši. Iz teh vzrokov ni sprejel pisatelj tekstov otročje vsebine, kakršne nahajamo navadno v nemških elementarnih knjigah. — Na koncu tekstov prinaša knjiga temelje za prosto konverzacijo, oziraje se izključno na predelano tvarino. Seveda ima učitelj pri tem prosto roko in bo lahko naznačeni okvir po potrebi razširil; gradiva ima dovolj na razpolago. Isto velja tudi o slovniških vajah, ki se naslanjajo na predelane tekste. — Na drugem mestu prinaša knjiga preparacijo za posamezne lekcije. Besede, ki se morajo v slovniškem oziru nanovo predelati, so odlikovane z debelejšim tiskom. — V tretjem oddelku obdelal pisatelj sistematično slovniške oblike; omeji se v tej knjigi na glagol. Konjunktivne oblike glagola je pisatelj opustil, in vendar se mi zdi umestno, da bi že v tem delu obdelal vsaj formalno stran konjunktivo. — Četrty del obsega slovarček v abecednem redu; tu najde učenec vse izraze, katere je čital v tekstih. Razen naslovne strani in slovenskih prevodov v obeh slovarčkih, je knjiga seveda pisana izključno francosko, kar odgovarja modernim metodičnim zahtevam.

Kot prilogo prinaša knjiga zelo lične fotografije najvažnejših pariških stavb, trgov, ulic itd. Te slike, napravljene po izvrnih klišejih, se ugodno razlikujejo od učnih slik, kakršne najdemo navadno v šolskih knjigah.

Dr. Fr. Sturm.

I. E. Tomić, Udovica. Povest iz 18. stoletja. Poslovenil Štefan Klavs. Tiskala in založila tiskarna „Edinost“. Trst 1911. 8°. 329 str. Cena K 1.60, po pošti 20 v. več.

„Vdovico“ je napisal Tomić za „Vienac“ že l. 1891, in „Matica Hrvatska“ jo je izdala 1902 v prenovljeni obliki. Povest ni nikak umetniški umotvor, — Slovenci smo imeli v tem času tudi kaj boljšega — vendar je živa slika hrvatskega plemstva iz 18. stoletja. Prevod, ki se v začetku preveč oklepa izvirnika, postane polagoma tako prost, da so izpuščeni v zadnjih poglavjih tudi odstavki po pol strani. Slovenščine g. prevajatelj ne moremo imenovati vzorne. Sicer pa, čemu prevajamo — iz hrvaščine?

Felicijan.